

Aarhus
Symfoni
24/Orkester
/25

Heise, Grieg, Rangström og Nielsen

NORDISKE TEMPERAMENTER

6. december 2024 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Peter Heise (1830-1879) samt Edvard Grieg (1828-1906)

Farlige Drømme – suite for baryton og orkester 20 min.

(1874-78; arr. Jesper Nordin 2024)

- 1 Skoven er der saa stille
- 2 Det blinker med Perler
- 3 Anitras dans
- 4 Du lægger Dig ned en Aftenstund
- 5 Åses død
- 6 Hvor Engen har foldet, ved Mosens Bred
- 7 Saa lad Sangen i Salene bruse.
- 8 Den blomstrende sommer

Ture Rangström (1884-1947)

Kung Eriks Visor (1918)

15 min.

- 1 En visa om när jag var lustig med Welam Welamsson på Upsala hus och ärkebiskop Lars och doktor Bengt voro utanför och väntade
- 2 En visa om mig och narren Herkules
- 3 En visa till Karin när hon hade dansat
- 4 En visa till Karin ur fängelset
- 5 Kung Eriks sista visa

P A U S E

25 min.

Carl Nielsen (1865-1931)

Symfoni nr. 2, ”De fire temperamenter” (1902) 35 min.

- 1 Allegro collerico
- 2 Allegro comodo e flemmatico
- 3 Andante malincolico
- 4 Allegro sanguineo – Marziale

Varighed i alt ca. 95 min.

MEDVIRKENDE

Thomas Søndergaard

DIRIGENT

Andreas Landin

BARYTON

NORDISKE TEMPERAMENTER

af Christina Blangstrup Dahl

Oplev den nordiske nationalromantik på en helt ny måde! Vi blander de kendte toner fra *Peer Gynt* med sange af Heise, en af Danmarks stærkeste sangkomponister. Sangene kan denne aften opleves med orkester for første gang, og sammen giver kaster de to komponister nyt lys over den nordiske nationaltone.

Nyt lys over Norden får vi også i musik af den svenske komponist Ture Rangström, som vi sjældent hører i Danmark. Det er den svenske baryton Andreas Landin, der sammen med os åbner låget til den svenske sangs skattekiste. Vi slutter af med Carl Nielsens vidunderlige portræt af sine medmennesker. Den sjove, skæmtende symfoni om De fire temperamenter er et af Carl Nielsens mest elskede værker. Kolerikeren farer op, flegmatikeren dagdrømmer, melankolikeren klager sig og sangvinikeren ”stormer tankeløst

frem i den Tro at hele Verden tilhører ham og at stegte Duer flyver ham ind i Munden uden Arbejde og Omtanke.”

Heise og Grieg: Farlige Drømme – suite for baryton og orkester

Kærlighed og død har altid optaget mennesket, og i romantikken var kunstnerne dybt fascineret af begge dele. Resultatet var ofte værker, der under den pæne overflade rummede de største følelser og meget ofte kredsede om døden (i egentlig såvel som symbolsk betydning). I romantikken var kunsten nemlig dét medium, der kunne bringe mennesket i berøring med det sublime hinsides.

I orkestermusikken har vi lidt glemt den tidlige danske romantik til fordel for senromantikens store (og udenlandske) navne. Retfærdigvis skal det siges, at det danske musikmiljø heller ikke var voldsomt stort på dette tidspunkt. Men

I stedet for blomster, giver vi et træ.

Aarhus Symfoniorkester har indgået et samarbejde med organisationen *Plant et Træ* om at støtte plantning af nye skove, frugtlunde og enkelttræer i Danmark. Derfor modtager solister og dirigenter fremover et symbolsk træ af genanvendeligt pap som tak for koncerten. Det er både et klimavenligt alternativ til de vanlige blomsterbuketter og markerer vores fælles engagement i en grønnere fremtid.

Læs mere på www.aarhussymfoni.dk/plant-et-trae

der blev dog skabt dansk kunst, og en af de mest produktive komponister var Heise. Han har – blandt meget andet – skrevet *Farlige Drømme*, en række sange over tekster af Drachmann.

Aarhus Symfoniorkestrets musikchef Jesper Nordin har dykket ned i skatkisten af glemte danske perler, skabt et orkesterarrangement til *Farlige Drømme* og sat dem sammen med kendte toner i en suite, der kombinerer sangene af Heise med musik af Grieg.

Farlige Drømme er skrevet i Heises sidste leveår og viser den store danske sangkomponist på toppen af sit virke. Heise sagde selv, at han var “den eneste danske komponist, der forstod den kunst at læse”. Det er ikke helt forkert; Heise var både dygtig til at finde de gode tekster – og til at sætte dem i musik med en stor loyalitet over for originalen. Teksterne til *Farlige Drømme* kommer fra Drachmanns roman *Tannhäuser*. Her er en ung mand fanget mellem kærligheden til sin kone og en erotisk besættelse af en smuk baronesse. Digtene indleder hvert kapitel i bogen.

”I Skoven er der så stille” var oprindeligt placeret som den femte sang. Men for at understrege suitens tema lægger vi ud med den – og med døden. Her kædes kærlighedens ophør og døden ubønhørligt sammen, sat i scene af naturens dødsmerkede nattemørke.

I ”Det blinker med Perler” er vi på kendt dansk romantisk grund: Elverfolket lurer i skovens skygger, og sangeren advarer

mod at lade sig forføre af mørket og døden. Det er dramatisk, som kun romantiske lieder kan være.

I ”Anitras dans” befinder Peer Gynt sig i den arabiske ørken, hvor den tiltrækkende Anitra danser for ham. Grieg skrev inden premieren i et brev til kapelmesteren, at satsen er ”en liden blød Dans, som jeg gjerne vilde skulde klinge rigtigt fint og vakkert. Den må absolut blot danses af nogle få. Forat Peer Gynts Replikker under Dansen må kunne opfattes af Publikum, er den instrumenteret således at den, om fornødent, kan holdes aldeles ppp. Det var snilt, om De vilde behandle den som et lidet Kjælebarn.” I musikken er der en kontrast mellem de fine slanke strygere – og så den kromatik (altså toner, der forandrer sig en anelse), der leder tankerne hen på trolde og overskridelse af alle normer (seksuelle såvel som musikalske).

”Du lægger Dig ned en Aftenstund” var egentlig indledningsdigtet både i romanen og i sangcyklussen. Her sættes scenen for romanen (og for det romantiske projekt): Søvn og hvilen er sund – men ud på natten drages man ind i drømmenes ”stærke og stride Strømme”. Og når man vågner, er det for sent; de farlige drømme har for altid ændret den drømmende. Det er romantikken, når den på mest dramatisk vis kontrasterer liv og død og udlever sin fascination af mørket og døden.

Og døden indhenter alle – selv en fantast som Peer Gynt. I ”Åses død”

sidder den unge Peer ved sin mors dødsleje. Åse ved nok, hvilken vej det går – men Peer har så svært ved at se sandheden i øjnene. I stedet for at tale om døden fremmaner han barndommens fortællinger for sin mor, om Soria-Moria-slottet, der ligger vesten for månen og østen for solen. Alt er dog forgæves; ikke engang Peers fabuleringen kan holde døden fra døren. Hvis man havde oplevet denne sats sammen med skuespillet, ville man lægge mærke til den enorme kontrast mellem Peers håbløse fabuleringen – og musikkens rene, sorgfulde vished om dødens uafvendelighed.

I ”Hvor Engen har foldet ved Mosens Bred” bliver sangeren uafvendeligt draget mod den smukke kvinde og er modstandsløs over for hendes forførelse. I dag virker teksten måske meget nobel – men med romantikken skal man aldrig lade sig narre: I det, der på overfladen virker som en fin lille naturbeskrivelse, gemmer sig den farlige kvindes forførelse af den modstandsløse mand. Den totale hengivelse var et romantisk ideal – men resultatet af den slags er, som enhver ved, både den lille og den store død.

Den totale hengivelse er også idealet for næste sang. I ”Så lad Sangen i Salene bruse” plæderer sangeren for at give efter for nydelsen. At give sig fuldstændig i følelsernes vold var måske romantikkens mål par excellence, højdepunktet for al stræben. Det eneste mere dramatisk var døden.

Den sidste sang (her såvel som hos Heise) er ”Den blomstrende Sommer blev kædet til Høst”. Her viser Drachmann virkelig romantikken fra sin allermest typiske side: Kærlighed og død hører uløseligt sammen – og det eneste mere sublime er kunsten.

Aftenens solist, svenske Andreas Landin, mødte første gang Heises sange, da han studerede på Operaakademiet i København. Han mener, at *Farlige Drømme* (såvel som *Kung Eriks Visor*) handler om menneskets inderste tanker og følelser: ”Nu om dage er der ikke mange farlige drømme tilbage, for moralbegrebet er et andet, end det var i 1800-tallet. Heises sange handler for mig om det, som vi ikke tillader os selv at føle. Sigmund Freud sammenlignede menneskets ubevidste med en stor mørk skov, som vi sjældent tør gå ind i, og det tema ses i sangen ’Det blinker med perler’, hvor elverpigerne står for det lokkende og forbudte,” fortæller han.

Hvis man som koncertgænger i symfoniorkestret ikke kender disse sange er man lovligt undskyldt: De er skrevet for sang og klaver, og Heise selv gjorde ikke meget ud af at markedsføre sine sange (han kaldte dem eksempelvis ”viser”). Heise havde truffet den kloge beslutning at gifte sig rigt, og derfor havde han ingen drivkraft til at få udgivet sin musik. Han blev anerkendt (især efter sin død), men kun i Danmark, og sangene blev først indspillet samlet for et par år siden.

Bonusinformation: Jesper Nordin har både udvalgt og byttet om på rækkefølgen af sangene. Det kan måske synes respektløst for en udenforstående; men faktisk gjorde Grieg fuldstændig det samme, da han skabte sine suiter over *Peer Gynt*. Der er med andre ord intet nyt under solen i, at kunsten hele tiden sættes ind i nye sammenhænge.

Rangström: Kung Eriks Visor

En anden sangkomponist med næsten samme antal sange på værklisen som Heise er svenske Ture Rangström. Han var også sanger og dirigent, og ud over sangene skrev han fire symfonier, tre operaer og en række andre værker, ikke mindst symfoniske digte. Han var ”en af Sveriges mest begavede og særprægede tonedigtere” ifølge den danske komponist Poul Schierbeck, der også kaldte Rangström for en ”fuldblods romantiker”: ”Veg er hans musik så sandelig ikke, men af en blodrigt svulmende kraft, der til tider kan grænse til barskhed,” skrev Schierbeck i sin nekrolog over Rangström.

Rangströms musik er ikke så kendt i Danmark, men i Sverige bliver *Kung Eriks Visor* ofte opført, fortæller solist Andreas Landin – både med orkester og med klaver: ”Jeg har sunget dem mange gange, og de er fantastiske at synge,” fortæller han. Det er ikke mindst historien bag sangene, der fascinerer Andreas Landin: ”Cyklussen er på en måde en lille miniopera, hvor den aldrende konge fortæller om sit liv. Den historiske person Kong Erik XIV var konge af Sverige 1560-68. Han var

sindssyg og led meget under paranoia og hallucinationer. I sin paranoia fængslede og henrettede han mange i sin kreds, da han var bange for, at de konspirerede mod ham. Han giftede sig med en kvinde af folket, Karin Månsdotter, der efter sigende var den eneste, der kunne hjælpe ham med hans angst. Til sidst blev han fængslet, og her blev han forgiftet og døde.”

Også Rangström var dygtig til at vælge tekster. Digtene, som ligger til grund for *Kung Eriks Visor* er skrevet af Gustaf Fröding – ”en af Sveriges store digtere”, kalder Andreas Landin ham. Godt tip: Læs med i teksten! Der sker virkelig meget i tekst såvel som musik. Romantisk musik er ofte prismet, der fanger meget store følelser på meget kort tid.

”En vise om dengang jeg morede mig med Welam Welamsson på Upsalalus og ærkebiskop Lars og doktor Bengt stod udenfor og ventede”: Den første sang er en god kandidat til prisen for verdens længste liedtitel! Titlen er billedskabende, og musikken er høj-dramatisk og folkemusikalsk inspireret.

I anden sang hører vi hofnarren synge – i første omgang hvad der synes at være en munter vise. Teksten er imidlertid dystert i sin beskrivelse af kongens overgreb og undergang – og musikken forstærker kun det dramatiske indhold.

Tredje sang, ”En vise til Karin da hun dansede”, er melankolsk. Kongen betragter sin elskede og indser, at han

skader både sin omverden og den, han elsker. Musikken er næsten ubærlig i sin skildring af kongens indsigter.

Fjerde sang, ”En vise til Karin fra fængslet” er tung og dystert; fortrydelsen gennemsyrrer hver strofe. Kongen ser blodet på sine hænder fra dem, han har forgrebet sig på, og trygler om tilgivelse.

I sidste sang, ”Kong Eriks sidste vise”, er vi tilbage i det dramatiske musikalske univers fra første sang. Kongen synger om, hvordan han er fanget fysisk såvel som psykisk – og udvej er der ingen af for ham.

Bonusinformation: Rangström fik en gave af det svenske folk til sin 50-års fødselsdag. Gaven var – en ø. Ture Rangström tilbragte herefter mange af sine somre på Törnsholmen.

Carl Nielsen: Symfoni nr. 2, ”De fire temperamenter”

Efter pausen går vi fra romantikkens højstemthed til det jordnære – endog meget jordnære: Carl Nielsen fik således ideen til sin anden symfoni på en kro på Sjælland, hvor han drak et glas øl. På væggen hang nogle komiske billeder af ”De fire temperamenter”, det vil sige antikkens fire mennesketyper. Billederne var temmelig primitive, og Nielsen og hans venner gjorde sig lystige over dem.

Det gik imidlertid hverken værre eller bedre end at Carl Nielsen ikke kunne glemme billederne igen – og en dag fik han den ide at omsætte dem i musik.

Ifølge antikken er der fire mennesketyper: Det koleriske temperament er heftigt, det flegmatiske sindigt, det melankolske tungsindigt, og det sangvinske temperament er optimistisk. Derfor er kolerikeren hos Nielsen en musikalsk hidsigprop af en sats, flegmatikeren er dovenlarsen, som ikke rigtig kan hidse sig op over noget som helst, melankolien stråler ud af tredje sats og sangvinikeren er i højt humør i fjerde sats.

Nogle komponister er ikke så glade for at snakke om deres musik. Nielsen var ikke en af dem, og han var ovenikøbet umådelig god til det. Det er en sjælden lejlighed til at høre guldgrube fra komponistens egen mund, så derfor har vi valgt at bringe uddrag fra komponistens programnoter til den anden symfoni (og nej, Nielsen var ikke glad for at bruge kommaer. Vi beklager, hvis det under læsningen rykker i fingrene for at finde den røde korrekturpen frem):

”Symfoniens fire Satser er komponeret ud fra idéen om de fire menneskelige Karakterer: den Heftige (Allegro collerico), den Lade (Allegro flemmatico), den Sørgmodige (Andante malincolico) og den Livsglade, godtroende (Allegro sanguineo). – Men den heftige kan have sine blidere Øjeblikke, den sørgmodige sine heftige eller lysere og den fremstormende Livsglade kan blive betænkelig, ja, helt alvorlig; dog kun for en lille Stund. Den lade, den ugidelige derimod kommer vanskeligt ud af sin flegmatiske Tilstand,

hvorfor denne Sats baade er kort (han gider ikke) og ensformig i sit Forløb.”

I en anden programnote fortæller Nielsen om inspirationen til værket: ”Anledningen til Symfonien ‘De fire Temperamenter’ fik jeg for mange Aar siden i en Landsbykro paa Sjælland. Der hang paa Væggen i det Værelse, hvor jeg sammen med min Hustru og nogle Venner drak et Glas Øl, et højst komisk koloreret Billede som var inddelt i fire Felter, hvori ‘Temperamenterne’ var fremstillet og forsynet med Titler: ‘Den Koleriske’, ‘Den Sangvinske’, ‘Den Melankolske’ og ‘Den Flegmatiske’. – Kolerikeren var tilhest; han havde et langt Sværd i Haanden, hvormed han fægtede vildt ud i den tomme Luft, Øjnene var ifærd med at trille ud af Hovedet paa ham, Haaret flagrede vanvittigt omkring hans Ansigt, der var i den Grad fortrukket af Vrede og djævelsk Had, at jeg uvilkaarligt brast i Latter. De andre tre Billeder var i samme Stil og mine Venner og jeg morede os hjerteligt over Billedernes Naivitet, deres overdrevne Udtryk og komiske Alvor. Men hvor forunderligt som Tingene ofte kan forme sig! Jeg som havde lèt højt og haanligt af disse Billeder, kom i Tankerne bestandig tilbage til dem og en skønne Dag gik det op for mig at disse tarvelige Billeder dog indeholdt en Slags Kerne eller Ide og, – ja tænk – oven i Købet en musikalsk Undergrund! – Nogen Tid senere begyndte jeg saa at udarbejde første Sats af Symfonien, men jeg maatte jo passe paa at den ikke fægtede i den tomme Luft og haabede naturligvis at mine

Tilhørere ikke kom til at se saa Skæbnens Ironi skulde ramme mig i Sjælen. Jeg forsøgte at bringe Billedernes Ide op i et andet Plan og nu skal jeg – da man ønsker det – gerne give en beskeden Forklaring af min Symfoni Nr 2:

I. De fire Temperamenter’, Op 16. 1ste Sats, Allegro collerico, sætter strax heftigt ind med følgende Motiv som udvikles sammen med et senere lille Motiv i Klarinetten og stiger til en Fanfare der fører hen til Sidetemaet der synger meget espressivo, men snart atter afbrydes af heftigt bevægede Figurer og rytmiske Stød. Efter en Fermatpause synger Sidetemaet i ff [fortissimo – meget kraftigt, red.] og udfolder sig med større Bredde og Kraft, som efterhaanden fortaber sig, hvorefter Modulationsdelen tager sin Begyndelse og hvor der arbejdes med de allerede anførte Motiver, snart vildt og heftigt, som et Menneske der næsten forløber sig, snart i blidere Stemning, som En der fortryder sin Opfarenhed. Tilsidst kommer en Coda (Stretto) med heftige Passager i Strygerne og Satsen slutter i samme Karakter som den begyndte.

II. 2den Sats er tænkt som en fuldkommen Modsætning til den første. Jeg holder ikke af programmusik, men det kan maaske alligevel interessere mine Tilhørere, at jeg under Udarbejdelsen af dette Musikstykke oplevede omtrent følgende: En ung Mand viste sig for mig. Han var vist sin Moders eneste Søn. Moderen var sød og elskværdig, hun

var Enke og hun elskede ham. Han var ogsaa ualmindelig sød og alle Mennesker holdt af ham. Han var 17-18 Aar, hans Øjne var himmelblaa, trygge og store. I Skolen var han elsket af alle, men Lærerne var samtidig fortvivlede og mildt opgivende; han kunde nemlig aldrig sine Lektier, men det var umuligt at skænde paa ham, thi alt hvad der findes af Idyl og Paradis i Naturen afspejlede sig i dette unge Menneske, saa man var fuldkommen afvæbnet. Var han lystig eller alvorlig, var han livlig eller langsom i sine Bevægelser? Ingen af Delene! Hans Grundvæsen laa der hvor Fuglene synger, hvor Fiskene glider lydløst igennem Vandet, hvor Solen varmer og Vinden stryger mildt omkring Ens Lokker. Han var blond; hans Udtryk var nærmest lykkeligt, men ikke selvtilfreds, snarere med et lille Drag af stille Melankoli, saa man følte Trang til at være god imod ham. Naar Luften dirrede af Varme, laa han i Reglen paa Molen ved Havnen med Benene ud over Bolværket. Jeg har aldrig set ham danse, dertil var han for uvirksom, men han kunde godt finde paa at gynges i Hofterne i langsom Valserytme: og i denne Karakter har jeg gennemført Satsen: Allegro comodo è flemmatico og forsøgt at fastholde en Stemningstilstand der ligger saa langt borte fra Energi, ‘Gefühl’ og lignende Rørelser som vel muligt. Kun en eneste Gang kommer det til et f [forte – kraftigt, red.]. Hvad skete der? Faldt der en Tønde i Vandet fra et af Skibene i havnen og forstyrrede den unge Mand, som ligger og drømmer paa Molen? Hvem ved det? Men ligemeget: Et kort Minut saa er alt roligt; den unge Mand

sover ind, Naturen blunder og Vandet er atter blankt som et stort Spejl.

III. Den tredje Sats forsøger at udtrykke et tungt og melankolsk Menneskes Grundkarakter, men her som altid i Tonernes Verden er en Titel eller et Program kun en Pegepind. Det Komponisten vil har mindre Betydning end det Tonerne ud fra sig selv, fra Musikens eget inderste Væsen forlanger og gør Krav paa. Efter halvanden Takts Indledning sætter følgende Tema ind som drages tungt henimod et stærkt Udbrud af Smerte (ff [fortissimo – meget kraftigt, red.]); saa indtræder i Oboen et lille klagende, sukkende Motiv som efterhaanden faar en meget stor Udvikling og ender i et Højdepunkt af Klage og Smerte. Efter en kort Overgang følger en mildere resignerende Episode i Es-Dur. En lang noget stillestaaende tematisk Bearbejdelse følger nu, og tilsidst løber Stemmerne ind i hinanden som Traadene i et Net og alting svinder hen; saa bryder pludselig det første Tema atter frem med al Kraft og nu synger de forskellige Motiver med Afbrydelser og det gaar mod Slutningen der lægger sig til Ro med følgende Motiv.

IV. I Finalen, Allegro sanguineo, har jeg forsøgt at skildre Grundkarakteren af et Menneske som stormer tankeløst frem i den Tro at hele Verden tilhører ham og at stegte Duer flyver ham ind i Munden uden Arbejde og Omtanke. Et kort Minut er det dog som han

bliver angst for et eller andet og han snapper et Øjeblik efter Vejret i heftige Syncoper, men det er snart glemt og selv om Musiken nu gaar over i moll, giver hans glade, noget overfladiske Natur sig dog tilkende. En eneste Gang synes det alligevel som om der er mødt ham noget virkelig alvorligt; ihvertfald mediterer han over et eller andet som ligger hans Natur fjernt og det synes at paavirke ham saaledes at Slutningsmarchen vel nok er glad og lys, men dog værdigere og ikke saa fjollet og selvtilfreds som i nogle af de forrige Afsnit af hans Udfoldelse.

København i September [19]31
Carl Nielsen”

Det er jo rigtig programmusik! Men nej, det var Carl Nielsen bestemt ikke enig i: ”Jeg maa have Lov til at pointere at mine Bemærkninger paa ingen Maade skal opfattes som et Program. Musikens Kunst kan ikke udtrykke noget som helst begrebsmæssigt og nedenstaaende Bemærkninger maa derfor kun opfattes som en Privatsag mellem Tonerne og mig.”

Det kan lyde som endnu et indlæg i den lange (og egentlig en anelse trættende) kamp for ikke at få sit værk påklisset

den efter komponisters mening lidet flatterende genrebetegnelse ”programmusik”. Men faktisk var Nielsens ærinde et lidt andet:

”Titlen paa dette Arbejde (eller rettere Navnene paa de forskellige Satser) er naturligvis saaledes at forstaa at det kun er Grundstemningen eller Grundfølelsen jeg har villet udtrykke og der er saaledes intet ivejen for at der kan forekomme blide og lyriske Steder i ’Allegro collerico’ eller lyse næsten glædelige Strofer i ’melancolico’; Totalindtrykket er det afgjørende.”

Den anden symfoni blev for øvrigt uropført (med Nielsen selv på dirigentpodiet) kun tre dage efter premieren på *Saul og David*, og den blev generelt positivt modtaget. En enkelt kritiker klagede dog over, at ”Undertiden er dog Farverne ret brutale og gaar ved deres Grelhed let ud over Skønhedslinjen”. Berlinerne var heller ikke synderligt begejstrede, da symfonien blev opført her året efter – men efterhånden voksede værkets popularitet, og det er i dag et af Nielsens mest elskede værker.

Rigtig god koncert.

HEISE: FARLIGE DRØMME

Alle tekster er fra Tannhäuser af Holger Drachmann

1 Du lægger Dig ned en Aftenstund og giver Dig til at drømme;
Søvnen er sød og Hvilen er sund,
og Tankerne holdes i første Blund i Tømme.

Men eftersom Nattens Timer gaa,
styrer Du ud paa Maa og Faa
i stærke og stride Strømme.

Du vaagner silde; for sent, min Ven,
til at finde Dig selv ved det Gamle igen.
O hvilke Gaader fra Nattens Grund,
hvilke sælsomme Syner i Søvnens Blund
o hvilke farlige Drømme!

2 Hvor Engen har foldet ved Mosens Bred,
sit Tæppe ud med et venligt: Sid ned!
bag Hækken, som løfter sin Skærm mod Solen,
dér sad hun med Blomster i Skødet paa Kjolen;
Engen den dufted og Mosen med,
han rørte sig ikke ud af sit Sted;
han saa’, hvor hun vikled, han saa’, hvor hun bandt,
tilsidst han i Slyngningen sig selv fandt.

3 Det blinker med Perler, et Glimmer-næt
er lagt over skoven;
Skyen har netop for nylig grædt,
nu smiler Maanen foroven.
Fortrøst Dig dog ikke til Maanens Skin,

forvild Dig ikke i Skyggerne ind;
der vifter den farligste Elvervind
gennem Skoven.

4 Saa lad Sangen i Salene bruse,
sæt paa Bordene Bægrene frem,
lad os aabne for Svimmelens Sluse,
lad os sende Forsagtheden hjem.
Nu er nydelsen naaet tilhuse,
den har sat sig i Højsædet fast;
paa dens Byden jeg vil mig beruse,
om saa Livet med Lykken brast.

5 I Skoven er der saa stille;
der rasler kun
det gule Blad;
nu kommer den Stund, vi ville
som Venner skilles ad.
Skoven luder med Brinken brat,
Vindfælden vakler, naar Vinden ta’er fat.
Nu kommer Vintrens den lange
Hvile og længere Nat.

6 Den blomstrende Sommer blev kædet
til Høst,
til Død, hvad der var ilive.
Sorg skal følge paa Lyst,
stille, Du bankende Bryst!
Kun de evige Love skal blive.
Venner, ræk Haand over Graven hen,
den Døde kommer ej mer igen;
men Aanden taler fra Rummet,
naar Læben her er forstummet.

RANGSTRÖM: KUNG ERIKS VISOR

Tekst: Gustaf Fröding

En visa om när jag var lustig med Welam Welamsson på Upsala hus och ärkebiskop Lars och doktor Bengt voro utanför och väntade

Klunkom, Welam Welamsson,
klunkom, Welam Welamsson,
si ormen är tagen och glädjen är stor,
i länkar är han slagen och väntar
domedagen i burn, där han bor,
Klunkom, Welam Welamsson,
gudlof vi hafve Sturen instoppad i buret!
Klunkom, Welam Welamsson, klunkom,
Welam Welamsson,
Herr Larses postillor vi vele gifva Hin,
och så herr Bengt ses brillor,
låt kalla våra frillor från staden hit in,
Klunkom, Welam Welamsson, låt fylla
mer i stopen att läska frillohopen!
Klunkom, Welam Welamsson,
klunkom, Welam Welamsson,
Vår tid vi vele öda med dryckjom och
svir, så drickom oss röda, så drickom oss
döda i godt Malvasir,
Klunkom, Welam Welamsson, och
blomstrom och blommom,
åt Hecklom vi kommom.

2. En visa om mig och narren Herkules

Knäpp gitarren,
strängen slå,
hvem är narren,
hvem är narren av oss två?

Oversættelse: Christina Blangstrup Dahl

En vise om dengang jeg morede mig med Welam Welamsson på Upsalahus og ærkebiskop Lars og doktor Bengt stod udenfor og ventede

Lad os drikke, Welam Welamsson,
lad os drikke, Welam Welamsson,
se slangen er fangen og glæden er stor,
i lænker er han lagt og venter på
dommens dag i buret, hvor han bor,
Lad os drikke, Welam Welamsson,
gudskelov har vi Sturen stoppet i buret!
Lad os drikke, Welam Welamsson,
lad os drikke, Welam Welamsson,
Hr. Larses postiler giver vi Fanden i, og
det samme med hr. Bengts brillor,
lad vore friller fra byen kalde hid,
Lad os drikke, Welam Welamsson, fyld
krusene op, så frilleflokken kan væde
ganen!
Lad os drikke, Welam Welamsson,
lad os drikke, Welam Welamsson,
Vor tid vi bortøde vil med druk og med
svir, så lad os drikke os røde, så lad os
drikke os døde i god Malvasir,
Lad os drikke, Welam Welamsson, lad os
blomstre,
ad Helvede går vi til.

2. En vise om mig og narren Herkules

Knips guitaren,
slå strengen an,
hvem er narren,
hvem er narren af os to?

Jag är narren,
du är kung,
knäpp gitarren,
knäpp gitarren, sjung!

Rör på strängen,
det är vår,
glad på ängen,
glad på ängen blomman står.

Öfver ljungen
står en tall
högst i dungen,
högst i dungen all.

Hög på hästen
red en kung
upp till festen,
sprang af hästen ung,

tog, du dansens
giga hör,
kyss af landsens,
kyss af landsens mör.

Hör du strängens
hårda skorr,
nu är ängens,
nu är ängens blomma torr.

Storm kring branten,
tallen brast,
hör diskanten,
hör diskanten hviner vasst.

Knäpp gitarren,
vildt i ring
hvirfla barren,
hvirfla barren kring.

Jeg er narren,
du er kongen,
knips guitaren,
knips guitaren, syng!

Rør nu strengen,
det er vår,
glad på engen,
glad på engen blomsten står.

Over lyngen står
et fyrretræ
højest i lunden,
højest i lunden al.

Højt til hest
red en konge
op til fest,
sprang af hesten ung,

tog, hør nu fiolen
kalde til dans,
et kys fra de unge piger,
et kys fra de unge piger på landet.

Hører du strengens
hårde snerren,
nu er engens,
nu er engens blomst udtørret.

Storm om pynten,
fyrretræet knækker,
hør diskanten,
hør diskanten hviner hvast.

Knips guitaren,
vildt i ring
nålene hvirvler,
nålene hvirvler omkring.

Trött och sprungen
är gitarrn,
nu är kungen,
nu är kungen narren.

Hör gitarrens
brustna röst,
det är narrens,
det är narrens tröst.

3. En visa till Karin när hon hade dansat

Av ädla blomster vill jag linda
en slinga kring min käras hår,
av kära minnen vill jag binda
en krans åt dig för ålderns år.

Med mina händer vill jag vira
den kringom den jag haver kär,
ditt gråa hår skall kransen sira
ännu, när jag ej mera är.

Si däjelig och ung i dansen
min kära är, men icke glad –
så är en tagg i denna kransen
och gift i dessa blommors blad.

Jag ser en droppe blod, som stänker
av kransen kring min käras hår,
så är ett kval i allt jag skänker,
min skänk gör ont, min krans ger sår.

4. En visa till Karin ur fängelset

Mät mig ej med mått, men vät mig med
tårar,
en dåre är jag vorden, en dåre ibland
dårar.

Skön var min krona och härligt var mitt
rike,
jag haver varit konung och kejsarens like.

Træt og slidt
er guitaren,
nu er kongen,
nu er kongen narren.

Hør guitarens
brustne stemme,
det er narrens,
det er narrens trøst.

3 En vise til Karin da hun dansede

Af ædle blomster vil jeg knytte
en løkke om min elskedes hår,
af kære minder vil jeg binde
en krans for dig til alderdommens år.

Med mine hænder vil jeg vikle
den omkring den som jeg har kær,
dit grå hår vil kransen stadig smykke,
når jeg ej mere er.

Hvis dejlig og ung i dansen
min kære er, men ikke glad –
så er der en torn i denne krans
og gift på disse blomsters blade.

Jeg ser en blodsdråbe, som drypper
fra kransen om min elskedes hår,
så er der pinsel i alt, hvad jeg giver,
min gave gør ondt, min krans giver sår.

4 En vise til Karin fra fængslet

Bedøm mig ej med mål og vægt, men
væd mig med tårer,
en dåre er jeg blevet, en dåre blandt
dårer.

Skøn var min krone og herligt var mit
rige,
jeg har været konge og kejseren lig.

I spillror är mitt rike, i stycken är min
krona,
i fängelsets mörker mitt brott vill jag sona.

Jag tjänades troget av vänner och
fränder,
se frändernas blod förmörkar mina
händer.

Troget gick i striden mitt folk för min ära,
i nöd fick det trohetens skördar uppskära.

Döttrar av mitt folk gingo fagra på
torgen,
jag förde dem upp till att skändas i borgen.

Sist grep jag efter dig för att finna sista
trösten,
våren skulle skövlas att skänka liv åt
hösten.

Titt över mig har du bittra tårar gjutit,
mät mig ej med mått, förlåt vad jag
brutit.

5. Kung Eriks sista visa

Vad batar oss gråt, vad hjälper oss rop,
Kung Johan och Gud, de hålla ihop,
Kung Johan gav mig blacken
och Gud sin nåd med detta hopp:
ditt fånghus är din egen kropp,
och villst du ur ditt fånghus opp,
så kanst du bräcka nacken.

I ruiner er mit rige, i stykker er min
krone,
i fængslets mørke min udåd vil jeg sone.

Trofast blev jeg tjent af venner og af
frænder,
se frændernes blod formørker mine
hænder.

Trofast mit folk drog i kamp for min ære,
nød blev trofasthedens høst.

Mit folks døtre gik fagert på pladsen om,
Jeg førte dem op på slottet for at
forbryde mig mod dem.

Til sidst rakte jeg ud efter dig for at finde
den sidste trøst,
foråret skulle plyndres for at give liv til
efteråret.

Tit over mig har du fældet bitre tårer,
mål mig ikke med mål og vægt, tilgiv,
hvad jeg har forbrudt.

5 Kong Eriks sidste vise

Hvad gavner os gråd, hvad hjælper det at
kalde,
Kong Johan og Gud, de holder sammen,
Kong Johan gav mig blokken
og Gud sin nåde med dette håb:
dit fængsel er din egen krop,
og vil du af dit fængsel op,
da kan du brække nakken.

CARL NIELSENS ANDEN SYMFONI – “DE FIRE TEMPERAMENTER”

Carl Nielsens 2. symfoni er en elsket skildring af facetterne i det menneskelige sindelag spejlet i de fire klassiske temperamenter: det sangvinske, melankolske, koleriske og flegmatiske.

Peer Kjær Andersen går i dybden med Nielsens publikumsfavorit på vores hjemmeside. Find artiklen under “Baggrundshistorier”.

Thomas Søndergaard DIRIGENT

Den danske dirigent Thomas Søndergaard er musikchef for Minnesota Orchestra og Royal Scottish National Orchestra samt tidligere chefdirigent for BBC National Orchestra of Wales (BBCNOW) og det norske Radiosymfoniorkester.

Han har optrådt med en lang række orkestre i Europa, heriblandt Berliner Philharmoniker, London Symphony Orchestra, BBC Symphony Orchestra, Gewandhausorchester Leipzig, Symphonieorchester Des Bayerischen Rundfunks, Orchestre National de France og Royal Concertgebouw Orchestra.

I resten af verden har han blandt andet dirigeret orkestrene i New York, Chicago, Cleveland, Cincinnati, Baltimore samt Sydney Symphony og New Zealand Symphony Orchestra. Han har også en omfattende karriere som operadirigent, ikke mindst i Skandinavien, men også på Deutsche Oper Berlin og Bayerische Staatsoper

Denne sæson byder blandt andet på debut med Los Angeles Philharmonic samt tilbagevenden til Deutsche Oper Berlin (*Elektra*), Den Norske Opera (*Peer Gynt*) og City of Birmingham Symphony Orchestra.

Andreas Landin BARYTON

Den svenske baryton Andreas Landin er uddannet i Stockholm og på Operaakademiet i København. Han har naturligvis været omkring barytonfagets klassiske roller, men har især beskæftiget sig med den nye musik og har således medvirket i uropførelserne af mere end 30 nye forestillinger.

I det klassiske repertoire har Andreas Landin bl.a. sunget rollen som Papageno i Mozarts *Tryllefløjten* og Marcello i Puccinis *La bohème*. Han har sunget både i Danmark og Sverige, blandt andet på Malmö Operaen og Det Kongelige Teater. Ved siden af arbejdet på operascenerne er han også – som i

aften – solist med orkester, ikke mindst i oratorier og kirkeværker som Händels *Messias* og Mozarts *Requiem*.

I 2023 medvirkede han i Malmö Operaens opsætning af Martinus opera *Komedie på broen*, og på Det Kongelige Teater sang han rollen som Harlekin i Richard Strauss' opera *Ariadne på Naxos*.

Hvis man gerne vil høre mere Andreas Landin efter denne koncert er der gode nyheder: Han vender nemlig tilbage til Aarhus for at synge Don Juan i Mozarts opera af samme navn på Den Jyske Opera i næste sæson.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
Alexandru Radu*
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Olga Rosca-Marcov*
Lilya Bekirova*
Anne Sophie Andersen**
Kristian Jakob Selnes**
Selma Trammitzke Milling**

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Birgitte Bærentzen Pihl
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Søs Nyengaard
Pernille Jønsson Nüchel
Peter Clemson Steensgaard
Theophil Dan*
Synnøve Gustavsson*

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Morten Møller*
Kirsten Buus Szakacs**
Annemarie Nørhede Jakobsen**

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang
Magdalena Cristea Popa*

KONTRABAS

David McIlpatrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Kornél Koncos

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Magnus Kongsmo Karlsen*

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Héctor Manuel Escudero
Luís Mota

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Thor-Erik Gilbert Langseth**

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Malte Vendelby*

SLAGTØJ

Christian Back Kirkegaard*
Linda Sjøkvist**

HARPE

Anastasiia Lisitsyna*

* kontraktansat assistent

** timeansat assistent

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa
- » BoostPLM
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Danske Bank
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » FO-Aarhus
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Ingerlise Petri
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit Holding
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – Personale foreningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest Aps
- » Stormagasin Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks fond for almene formål
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

SYMFO-BUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv —

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, workshops og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Eventkoordinator Nikolai Breum Nielsen:

nbni@aarhus.dk • 89 40 90 92

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE

salling fondene

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE

vola

SCHOUW+CO

KAUFMANN
SINCE 1908

Bjerræs
Bureau

SYMFOBUSINESS SØLVPARTNERE

STUDENTERHUS
AARHUS

AARHUS SYMFONIORKESTER

Vær med til at støtte
Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

Optaktsholder 13. december er Ulrik Spang-Hanssen,
tidl. professor ved Det Jyske Musikkonservatorium
eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

MICHAEL FALCH

13. april

HYMNER & UKRUDT

DISSING & ANDERSEN SANGE

20. februar

Ballet de Luxe
Den Kongelige Ballet

4. februar

**Trio Con Brio & Søren
Sætter-Lassen**

Niels Klims underjordiske rejse

16. marts

**Københavns
Drengkor**

Bachs Matthæuspassion

13. april

**Heick, Lohmann og
Philipson**

Prinsens Musikkorps

22. april

→ musikhuset.dk